

чол.(16%); Ч - 65 чол.(84%). 5 опитаних (6%) не хочуть знати більше про Конотопську битву, а 59 чол.(76%) хотіли б взяти участь в урочистостях у селі Шаповалівка з нагоди 350 річниці Конотопської битви.

Опитано – 27 студентів II курсу ПТКІСумДУ.

Відповіли, що знають про битву – 24 чол.(89%), з них знають про полковника Гуляницького – 2 чол.(8%), Виговського – 7 чол.(29%, а на I курсі-12%), рік битви – 16 чол.(67%).

У віковій категорії від 28 до 60 років знають: рік битви – 18 чол.-75%; полковника Гуляницького – 3 чол. – 13%, гетьмана Виговського – 14 чол. – 58%. Соціальний статус опитаних: непрацюючі – 3 чол.(13%), робітники – 16 чол.(67%); службовці – 5 чол.(20%).

Також опитано 6 осіб старше 60 років, з них точно вказали рік битви – 4 чол.(67%), ім'я гетьмана Виговського – 5 чол.(83%), але керівника оборони Конотопа не назвав жоден респондент.

Вікова структура опитаних

Старше 60 років – 6 чол., 28-60 років – 24 чол., 20-28 років – 2 чол., до 20 років – 114 чол.

Дуже багато матеріалу для роздумів та висновків дають відповіді на питання: «Хто з ким воював?» Отримані такі відповіді: козаки і росіяни; козаки з Москвою; Росія та Україна; Росія і українські козаки; з москвичами; Московія і гетьманська Україна; німці з ССР; козаки і Московщина; українці; Україна, татари і Польща проти Росії; Україна з турками; Москва з Київською Руссю.

Відповіді на питання: «Хто переміг?»: - козаки, наші, Україна, Гетьманщина, росіяни, Росія, українці, Конотоп, конотопські війська, Україна, Польща і татари, українська армія з татарами, Київська Русь.

Ми принципово не даємо оцінки відповідям, нехай це робить кожен особисто, але великий відсоток опитаних написали, що не знають.

Кілька узагальнюючих висновків. Невеликий процент респондентів дійсно володіють інформацією про цю битву. Більшість хоче більше знати про неї.

КОБЗАРСЬКЕ МИСТЕЦТВО СУМЩИНИ

Стрелець Т., студент, Чернушенко В.М., викладач ПТ КІСумДУ

Протягом століть кобзарство було найпоширенішим на Чернігівщині, Полтавщині й Харківщині. За радянського часу ці території не втратили першості у розвитку новітнього кобзарського

мистецтва. Народні митці Чернігівщини, Полтавщини й Харківщини належали до різних «шкіл», відзначилися різними способами гри на кобзі. Найстаріший спосіб – чернігівський, найновіший – харківський, мішаний – полтавський, якого дотримувався Остап Вересай. На території Сумської області співіснували всі способи. Якраз на Сумщині особливо інтенсивним був процес злиття давніх традицій з новим кобзарським професіоналізмом, пов'язаним з професійним музичним мистецтвом. Такий зв'язок окремих кобзарів з професійним мистецтвом розпочався з діяльністю Глухівської музичної школи.

Окремі елементи професійної музичної культури проникали в творчість деяких кобзарів. Це стосується в основному придворних кобзарів української старшини і ряду польських магнатів, російських царів і вельмож XVII-XVIII століть. У середині XVIII століття у Великій Писарівці був відкритий шпиталь для старих кобзарів-бандуристів, що потрапляли з різних районів України, несучи надбання кобзарського мистецтва різних «шкіл». Це перетворило Велику Писарівку, поруч з Глуховом, Ромнами, Кролевцем, Охтиркою, в один із визначних центрів кобзарського мистецтва нашого краю.

Після припинення діяльності Глухівської музичної школи її традиції не зникли. Вони продовжувались в тому чи іншому вигляді в першу чергу на території Сумської і Харківської областей. На початку ХХ ст. з'являється немало кобзарів нової формації, таких як Терешко Пархоменко та Іван Кучугура-Кучеренко, що користувалися вже книжним матеріалом. з'являються й кобзарі-інтелігенти типу О.Г.Сластіона і Г.М. Хоткевича, Славиться своїми кобзарями та бандуристами й Конотоп. Ось деякі з них.

Кухта Віктор Іванович (1927 р. м. Конотоп Сумської обл.). Ще молодим хлопцем почав учитися грати на бандурі у свого батька. В 1950 р. закінчив Київське музичне училище по класу бандури у В. Кабачка, а в 1955 р. — Київську консерваторію по класу А. Бобиря,

З 1949 р. працював в ансамблі бандуристів українського радіо. Досяг високої виконавської майстерності, виступав як соліст-віртуоз.

Автор ряду оригінальних творів для бандури, зокрема «фантазії на українські теми», «Скерцо» та інші. У катастрофі на залізниці втратив руку, тому змушений був виконавську практику бандуриста-інструменталіста залишити. Живе у Києві.

Кухта Іван Опанасович (1899 р. м. Конотоп Сумської обл. — 1979 р. там же) — робітник паровозного депо ст. Конотоп, один з організаторів першої самодіяльної капели бандуристів на Україні, при клубі ст. Конотоп. Був багаторічним її керівником, сам добре грав на

бандурі. Навчив грати на бандурі свого сина, який згодом став бандуристом-віртуозом.

Ленчик Настасія Олексіївна (1912 р. м. Конотоп, тепер Сумської обл.) — одна із перших кобзарок на Конотопщині. Активна учасниця Конотопської капели бандуристів.

Лісовенко Максим Дмитрович (1883 р. м. Конотоп —?). За фахом — бухгалтер. Один із організаторів і активних учасників Конотопської капели бандуристів 1925 р. при залізничній станції Конотоп. Ще в дореволюційний час у нього в домі бували часто кобзарі Т. Пархоменко, П. Ткаченко та інші. Сам дуже любив і популяризував кобзарське мистецтво.

Марута Андріян Григорович (1899 р. м. Конотопі — 1975 р. — там же) — слюсар Конотопського вагоноремонтного заводу та слюсар-інструктор при Конотопському технікумі залізничного будівництва. Добре володів бандурою, брав активну участь у капелах бандуристів Конотопа. Керував ансамблями бандуристів. В останній час брав посильну участь в роботі самодіяльних гуртків бандуристів.

Матюха Максим Мусійович (1906 р. м. Конотоп). Один із організаторів кобзарського руху в Конотопі, зокрема міської мандрівної капели бандуристів. Активний учасник усіх концертних подорожей. Добре грав на бандурі і співав (тенор). Далі, за сімейними обставинами, відійшов від концертної діяльності.

Ковшар Олександр Олексійович (1905-2001) (один з організаторів і керівників капели бандуристів «Відродження»)

Син шевця, Олександр Ковшар закінчив у свій час церковно-приходську школу, а потім вищу початкову, рано привчився до праці, допомагав батькові. Мав гарний слух і голос, тому співав у церковному хорі. Олександрові пощастило тоді на добрих, талановитих і щирих людей. У 1925 році зустрів він співака і бандуриста в м. Конотоп Маруту Андріяна Григоровича, який зачарував юнака грою на простенькій бандурі. З того часу бандура супроводжувала його все життя і дарувала неповторні хвилини щастя і радості в спілкуванні з слухачами.

Олександр Олексійович плекав заповітну мрію - створити гурток бандуристів і однодумців в м. Конотопі. Залучав до гри на бандурі своїх товаришів. Але не вистачало інструментів, тому виготовляли їх самі. Допомагав робити бандури Корнієвський Михайло Григорович, що жив в с. Корюківці Чернігівської області.

Йшов 1926 рік... Вже тоді капела працювала на госпрозрахунку. На зароблені гроші від концертів купували костюми, дбали про інструменти. Українську пісню і думу слухали в Бахмачі, Сумах,

Ромнах... Пролягли шляхи-дороги капели і в Росію. З великим захопленням зустрічали в Тамбові, Саратові, Курську, Львові, Тулі, в Москві при Центральному українському клубі.

Усе більше зміцнювався зв'язок кобзарського мистецтва з професійною музикою й літературою. Отже, поступово змінювався й тип сучасного кобзаря-бандуриста.

ПОБУТ ТА ВІРУВАННЯ В НАШОМУ КРАЇ У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ СІМНАДЦЯТОГО СТОЛІТТЯ

Шульга В.І., м. н. с. Конотопського краєзнавчого музею ім.
Лазаревського О.

«В обличчях «Українських святих», закарбувалась своєрідність духовного життя другої половини хv- першої половини вісімнадцятого століть, людям причетним до культури того часу, було властивим боротися з самим собою, вічно вагатися між ідеалом аскези й радощами буття – це і є визначальною рисою духовного життя часів бароко». Микола Філянський, 1920 рік

У «Історії Українського війська» випуск № 6 видання І.Тиктора, Львів, 1936 рік, «Старовольський згадує 1628 рік в Україні «грубі сорочки й киреї», сорочка того часу – українське домоткане полотно із коноплів чи льону».

«Один німець, що бачив козацьке військо під Смоленськом 1633 року описує: «хлопи всі однакові, в сірім одягу, рідко котрий у синім або червонім».

Так само козаки Стародубського полку 1651 року були «всі на добрих конях, у білих сермягах».

Сіра свита. Свита – український старовинний довгополий одяг пошитий з грубого домотканого сірого сукна.

Старовинні Українські приказки про свиту:

«Найкращий парубок Микита, що на ньому сіра свита».

«Ні холодно, ні душно, як на Святках у сіряках».

«Кожух та свита – та й душа сита».

Кому ж поклонялися стародавні Українські воїни?

О. Партицький «Давня історія Галичини» Львів, 1894 рік,

«У старому Українському війську найвправніша у бою була, іменно, піхота. Стародавні Українські воїни мали за покровителя Бога Війни Ареса, а він воював тільки піхотно».